

Johanneksen evankeliumin selitys 40
Joh. 13:21-38

Jeesus ilmaisee kavaltajansa

Viimeksi aloitimme käsittelemään Johanneksen evankeliumin viimeistä puoliskoa. Johanneksen evankeliumi voidaan nimittäin jakaa kahteen eri osaan. Alkupuoli luvun 12 loppuun asti käsittelee Jeesuksen tekemiä julkisia ihmeitä. Loppuosa koostuu lähinnä Jeesuksen opetuslapsilleen yksityisesti pitämästä puheesta. Se alkoi sillä, kun Jeesus oli viimeisellä ateriallaan opetuslastensa kanssa ja pesi silloin heidän jalkansa. Tässä vaiheessa hän oli jo vihjannut siihen, että yksi opetuslapsista kavaltaisi hänet.

Teksti jatkuu tästä teemasta.

Näin Jeesus puhui. Järkyttyneenä hän sanoi heille: "Totisesti, totisesti: yksi teistä kavaltaa minut." Opetuslapset katsoivat toisiaan ymmällään, tietämättä, ketä hän tarkoitti (Joh. 13:21-22).

Jeesus oli jo aiemmin sanonut yleisellä tasolla, että hänet kavallettaisiin (Joh. 13:10; 18). Mutta nyt hän sanoi sen suoraan, että kavaltaja olisi yksi hänen opetuslapsistaan.

Mahtoi olla hämmentävä ja tiukka paikka opetuslapsille! He eivät osanneet aavistaa, että yhden heistä mielessä oli tällaista. Juudas Iskariot osasi siis ilmeisen hyvin peittää sen, että hänen sydämessään oli ajatus ja päätös Jeesuksen kavaltamisesta. Evankeliumissa on kerrottu, että perkele oli pannut tuon ajatuksen Juudaksen sydämeen (ks. Joh. 13:2). Ehkäpä perkele oli antanut Juudakselle myös kyvyn peittää tämä aikeensa niin hyvin. Onhan se ”valheen isä” eli siis oikein hyvä valehtelemaan ja peittämään totuus.

Vielä hämmentävämpi ja tiukempi paikka se oli Jeesukselle. Hän puhui ”järkyttyneenä”, tekstissä sanotaan. Tiedollisesti Jeesus oli täysin tilanteen tasalla ja se oli hänellä hallinnassa (ks. 13:1), mutta tunteen tasolla hän oli poissa tolaltaan. Tämäkin kertoo siitä, että hän oli ”tosi ihminen”, myös sisäiseltä tunne-elämältään; ei mikään Rambo, joka kestää mitä vain kylmän viileänä.

Rakkain opetuslapsi kysyy kavaltajasta

Yksi opetuslapsista, se joka oli Jeesukselle rakkain, oli aterialla hänen vieressään. Simon Pietari nyökkäsi hänelle, että hän kysyisi Jeesukselta, ketä tämä tarkoitti. Opetuslapsi nojautui taaksepäin, Jeesuksen rintaa vasten, ja kysyi: "Herra, kuka se on?" (Joh. 13:24-25)

Tämän ymmärtämiseksi on tiedettävä jotain antiikin syömätavoista hellenistisessä eli kreikkalaisen kulttuurin vaikutuspiirissä olevassa maailmassa. Silloin ei nimittäin ollut ruokapöytiä eikä tuoleja. Aterialla maattiin divaaneilla tai köyhemmät pieluksilla, nojautuen vasempaan käsivarteen. Ruoka-astiat olivat edessä olevilla matalilla pöydillä tai lattiamatoilla.

”Jeesukselle rakkain opetuslapsi” –luonnehdinta mainitaan Johanneksen evankeliumissa usein. Se tarkoittaa selvästikin opetuslapsi Johannesta, sitä, joka on ollut kirjoittamassa tätä teosta tai jolta saatiin tietoihin teoksen kirjoittaja enimmäkseen on tukeutunut.

Jeesus oli siinäkin mielessä täysi ihminen, että hän ystäväystyi, kuten mekin. Joidenkin kanssa hänellä synkkasi erityisen hyvin, joidenkin kanssa tunneside oli kaukaisempi. Tuon Johanneksen kanssa synkkasi erityisen hyvin; hän oli Jeesukselle erityisen läheinen.

Niinpä Johannes oli myös asettunut aterialle Jeesuksen viereen. Pietari tiesi Johanneksen läheiset välit Jeesukseen ja nyökkäsi siksi Johannekselle, ehkä ilman sanoja, että Johannes kysyisi häneltä, ketä hän oudoilla sanoillaan oikein tarkoitti. Silloin Johannes nojautui taaksepäin Jeesuksen rintaa vasten ja kysyi, että ketä Jeesus tarkoitti.

Juudaksen saama leipäpala

Luulen, että Johannes ei puhunut kysymystään Jeesukselle kovaan ääneen. Ja Jeesuskin vastasi hiljaa. Jatko antaa nimittäin ymmärtää, että muut opetuslapset eivät olleet oikein perillä aterian tässä vaiheessa vaihdetuista sanoista.

Jeesus vastasi: "Se, jolle annan tämän leivänpalan." Sitten hän kastoi palan ja antoi sen Juudakselle, Simon Iskariotin pojalle (Joh. 13:26)

Juudas oli mitä ilmeisimmin sijoitettu kunniapaikalle Jeesuksen viereen, vasemmalle hänestä. Roomalaisen käytännön mukaan isännän vasen puoli oli kunniapaikka. Jos näin oli, se on aika järkyttävää. Jeesus antoi kavaltajalleen kunniapaikan. Se myös selittäisi, miksi hän saattoi antaa kastikkeeseen kastetun leipäpalan Juudakselle.

Silloin, heti kun Juudas oli sen saanut, Saatana meni häneen. Jeesus sanoi hänelle: "Mitä aiot, tee se pian!" Kukaan aterialla olevista ei ymmärtänyt, miksi Jeesus sanoi hänelle näin. Koska Juudaksella oli hallussaan yhteinen kukkaro, jotkut luulivat, että Jeesus oli käskenyt hänen ostaa jotakin juhlaa varten tai antaa almuja köyhille (Joh. 13:27-29)

Juudaksen sydämessä oli jo aiemmin ollut saatanan sinne ideoima ajatus Jeesuksen kavaltamiseksi. Nyt tuon leipäpalan jälkeen Juudaksen sydän avautui kokonaan saatanalle ja hän joutui pahan valtaan.

Mutta kukaan läsnäolijoista, paitsi Jeesus ja Juudas ei ymmärtänyt, mitä tapahtui. Luultavasti he eivät olleet kuulleet Jeesuksen ja hänen vierustoveriensä hiljaisella äänellä käymää keskustelua. Luultavasti he luulivat, että Jeesuksen Juudakselle ojentama leipäpala oli kunnianosoitus. Ja että Jeesus oli kehottanut häntä viemään almuja köyhille tai ostamaan jotain juhlaa varten.

Syötyään leivänpalan Juudas lähti heti ulos. Oli yö. (Joh. 13:30)

Saatanan vallassa oleva ei kyennyt enää olemaan Jeesuksen seurassa, vaan lähti lätkimään. Oli yö, myös Juudaksen sydämessä ja koko maailmassa, sillä perkeleellinen pahuus oli hyökännyt Jumalan maailmaan lähettämän valon kimppuun, sammuttaakseen hänet.

Jeesuksen jäähyväispuhe alkaa

Näiden tapahtumien jälkeen Johanneksen evankeliumissa alkaa uusi, melko pitkä jakso, Jeesuksen jäähyväispuhe hänen opetuslapsilleen. Se kestää 13. luvun jakeesta 31 aina 17. luvun jakeeseen 26 saakka.

Mielenkiintoisena vertailukohtana voidaan pitää muita Raamatussa olevia jäähyväispuheita. Patriarkka Jaakobin jäähyväispuhe on 1. Mooseksen kirjan luvuissa 47-49. Joosuan vastaava puhe on Joosuan kirjan luvuissa 22-24. 1. Aikakirjassa on Daavidin jäähyväispuhe, luvuissa 28 ja 29. Uuden testamentin puolelta voi mainita apostoli Paavalin puhe Apostolien tekojen luvussa 20. Näissä kaikissa joku merkittävä henkilö kokoaa seuraajansa ja antaa heille ohjeita siitä, miten toimia hänen kuolemansa jälkeen. Samaa tapahtuu myös Johanneksen evankeliumin luvuissa 13-17.

Jakso alkaa näin:

Kun Juudas oli mennyt, Jeesus sanoi: "Nyt Ihmisen Poika on kirkastettu, ja Jumala on kirkastunut hänessä. Ja kun Jumala on hänessä kirkastunut, on Jumala myös itsessään kirkastava hänet, ja Jumala tekee sen aivan pian (Joh. 13:31-32)

Jeesuksen jumalallinen kirkkaus on tärkeä tema Johanneksen evankeliumissa. Kyse on Jeesuksessa olevasta kunniaista ja valosta, joka hänestä loistaa, koska hän on Jumalan Poika ja ihmisten elämän lähde.

Paradoksaalista on se, että Johanneksen evankeliumin mukaan Jeesuksen kirkkaus loistaa voimakkaimpana siinä, kun hän alistuu kärsimykseen ja kuolemaan Isänsä tahdon mukaisesti. Eräs tärkeä etappi tuolla matkalla oli se, mitä juuri edellä oli tapahtunut. Hän oli suostunut siihen, että yksi hänen opetuslapsistaan lähti kavaltamaan hänet hänen vihollisilleen, jotka tappaisivat hänet.

Lapseni, enää vähän aikaa minä olen teidän kanssanne. Te tulette etsimään minua, mutta minä sanon nyt teille saman, minkä sanoin juutalaisille: minne minä menen, sinne ette te pääse (Joh. 13:33).

Heti jäähyväspuheensa aluksi Jeesus alkoi valmistaa opetuslapsiaan siihen, että he joutuisivat kohta kohtaamaan hyvin suurta murhetta ja epätoivoa. He joutuisivat luopumaan rakkaasta opettajastaan, kuin lapset vanhemmistaan. He etsisivät Jeesusta kuin äidistään eroon joutunut lapsi, mutta eivät kykenisi pääsemään hänen luokseen. Jeesus puhui tämän ennakoita, että sen tapahtuessa opetuslapsilla olisi edes joku mahdollisuus tajuta, että asiat ovat sittenkin Jumalan hallinnassa.

Rakastakaa toisianne!

Minä annan teille uuden käskyn: rakastakaa toisianne! Niin kuin minä olen rakastanut teitä, rakastakaa tekin toinen toistanne. Kaikki tuntevat teidät minun opetuslapsikseni, jos te rakastatte toisianne." (Joh. 13:34-35)

Jeesus antaa tässä aluksi merkittävimmän toimintaohjeensa seuraajilleen siitä, kuinka heidän on toimittava hänen kuolemansa jälkeen: meidän kristittyjen on rakastettava toinen toistamme.

Se on tärkein merkki ja todistus maailmalle siitä, että me olemme Jeesuksen opetuslapsia, että me rakastamme toisiamme. Se on Jeesuksen mukaan tärkeintä ”apologetiikkaa” eli kristinuskon järkipäristä puolustamista, että kristityt rakastavat toinen toistaan. Sen nähdessään ihmiset alkavat miettiä: Mitä heillä on sellaista, mikä saa heidät rakastamaan toinen toistaan, vaikka he ovat noin erilaisia; eri rotuisia, eri maalaisia, erilaisesta koulutustaustasta tulevia, erilaisella varakkauudella varustettuja, eri kielisiä, erilaisia luonteeltaan. Ja silti he ovat kuin sisaria ja veljiä, jotka rakastavat toinen toistaan niin paljon, että ovat valmiita uhraamaan jopa henkensä toinen toisensa puolesta!

Näkyykö meistä kristityistä tällainen rakkaus toinen toiseemme? Vai näkyykö meistä kyräily, syyttely, oman kunnian tavoittelu ja toisen mollaaminen? Mitä olet mieltä, Teuvo? Kykenemmekö me ollenkaan olemaan uskottavia maailman silmissä kristittyinä?

Jeesus ennustaa Pietarin kieltävän hänet

"Herra, minne sinä menet?" kysyi Simon Pietari. Jeesus vastasi: "Minne minä menen, sinne et sinä nyt voi tulla minun kanssani, mutta myöhemmin kyllä tulet." (Joh. 13:36)

Pietari alkoi siis huolestua siitä, että Jeesus puhui pois lähdestään. Hän halusi päästä mukaan. Mutta tässä vaiheessa se ei vielä onnistuisi.

Pietari sanoi: "Herra, miksi en nyt pääse mukaasi? Minä annan vaikka henkeni puolestasi." (Joh. 13:37)

Pietari puhuu tässä vähän samoin sanakääntein, kuin millä Jeesus oli aiemmin kuvannut ”hyvää paimenta”. Hyvä paimen ”antaa henkensä lampaitten puolesta”.

Mutta Pietari ei ollut se hyvä paimen, vaikka ehkä jotain vähän sellaista itsestään kuvitteli.

Jeesus sanoi hänelle: "Sinäkö annat henkesi minun puolestani? Totisesti, totisesti: ennen kuin kukko laulaa, sinä kolme kertaa kiellät minut." (Joh. 13:38)

Jeesus tunsi Pietarin paljon paremmin kuin tämä tunsi itsensä. Hän kyllä uhosi vaikka mitä, mutta todellisuus tulisi paljastamaan sen, miten vähäistä hänen uskonsa ja uskollisuutensa ja rakkautensa Jeesusta kohtaan oli.

Siitä huolimatta Jeesus rakasti Pietaria ja oli valmis jo nyt antamaan hänelle anteeksi ja kutsumaan hänet uudelleen opetuslapsekseen ja tekemään hänestä miehen, joka vielä loppujen lopuksi seuraisi Jeesusta loppuun asti, marttyyrikuolemaan asti.

Ja niinhän siinä lopulta sitten kävikin. Mutta sitä ennen sekä Jeesuksella että Pietarilla olisi vielä kovia koettavana.